

مروری بر مقایسه تفاوت‌های الگوهای رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان در آموزش‌های حضوری و الکترونیکی پایه ششم ابتدایی از دید معلمان

جهان خضری^{۱*}

۱. کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ارومیه، ارومیه، ایران (نویسنده مسئول).

فصلنامه راهبردهای نو در روان‌شناسی و علوم تربیتی، دوره ششم، شماره بیست و سوم، پاییز ۱۴۰۳، صفحات ۷۸-۸۵

چکیده

موضوع مقایسه تفاوت‌های الگوهای رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان در آموزش‌های حضوری و الکترونیکی پایه ششم ابتدایی از دید معلمان، یکی از موضوعات پژوهشی مهم در زمینه آموزش و پرورش است. با توجه به پیشرفت تکنولوژی و استفاده از آموزش الکترونیکی در سال‌های اخیر، مقایسه تفاوت‌های الگوهای رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان در آموزش‌های حضوری و الکترونیکی می‌تواند به معلمان و مسئولین آموزشی کمک کند تا بهترین روش آموزش را برای دانش‌آموز انتخاب کنند. برای بررسی این موضوع، معلمان می‌توانند به‌عنوان شاهدان اصلی و نزدیک به دانش‌آموزان، با استفاده از روش‌های مختلفی از جمله پرسشنامه‌ها، مصاحبه‌ها و مشاهدات، الگوهای رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان در آموزش‌های حضوری و الکترونیکی را مقایسه کنند. نتایج پژوهش‌های انجام‌شده نشان می‌دهد که تفاوت‌های قابل‌توجهی در الگوهای رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان در آموزش‌های حضوری و الکترونیکی وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: الگوهای رفتاری و اجتماعی، آموزش‌های حضوری و الکترونیکی، پایه ششم ابتدایی، معلمان.

فصلنامه راهبردهای نو در روان‌شناسی و علوم تربیتی، دوره ششم، شماره بیست و سوم، پاییز ۱۴۰۳

مقدمه

آموزش الکترونیکی و آموزش حضوری دو روش آموزشی متفاوت هستند که هرکدام مزایا و معایب خاص خود را دارند. در آموزش حضوری، دانش‌آموزان به صورت مستقیم با معلمان و همکلاسی‌های خود تعامل دارند و می‌توانند از تعاملات مستقیم با همکلاسی‌ها و معلمان بهره‌مند شوند. در آموزش الکترونیکی، دانش‌آموزان با استفاده از فناوری‌های مختلف به آموزش پرداخته و ممکن است با همکلاسی‌های خود به صورت آنلاین تعامل داشته باشند. در آموزش حضوری، معلمان به راحتی می‌توانند با دانش‌آموزان خود تعامل داشته باشند و در صورت نیاز به صورت فردی به آن‌ها کمک کنند (گرهاس^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). همچنین، در این نوع آموزش، دانش‌آموزان می‌توانند از امکانات مختلف مانند کتابخانه، آزمایشگاه‌ها، باشگاه ورزشی و سایر فضاهای آموزشی بهره‌مند شوند (آنگراوان^۲ و همکاران، ۲۰۱۸). با این حال، در آموزش حضوری، ممکن است مشکلاتی مانند ترافیک، بیماری‌های ویروسی، نیاز به حضور در مکان‌های مختلف و هزینه‌هایی مانند هزینه‌های سفر و زندگی مستقل برای دانش‌آموزان پیش آید (مپانگوز^۳ و همکاران، ۲۰۲۰). در نهایت، باید گفت که انتخاب روش آموزشی مناسب برای دانش‌آموزان، به عهده معلمان و والدین است و باید با توجه به ویژگی‌های دانش‌آموزان و شرایط موجود، بهترین روش آموزشی برای آن‌ها انتخاب شود. الگوی رفتاری به عنوان یک مفهوم در روانشناسی، به شکلی از رفتارهای مشخص یا الگوهایی از رفتارها که در طول زمان ثابت و پایدار می‌مانند، اطلاق می‌شود. این الگوهای رفتاری می‌توانند مرتبط با تعاملات اجتماعی، شیوه برخورد با مسائل، عادات و رفتارهای روزانه و یا هر نوع رفتار دیگری باشند (مولایی فرد و همکاران، ۱۳۹۷).

الگوهای رفتاری معمولاً در طول زمان و به دلیل تجربه‌ها، فرهنگ و شرایط اجتماعی شکل می‌گیرند و بر اساس آن‌ها، فرد در برخورد با موقعیت‌های مختلف، رفتار و عمل می‌کند. به عنوان مثال، یک الگوی رفتاری معمول برای فردی می‌تواند شامل عادت به انجام کارهای خاص در موقعیت‌های خاص باشد، یا شیوه‌ای خاص برای پاسخ به استرس و اضطراب. الگوهای رفتاری می‌توانند تحت تأثیر تجربه‌های گذشته، فرهنگ، محیط‌زیست و شرایط اجتماعی قرار گیرند (ساکي و همکاران، ۱۴۰۱). الگوی اجتماعی نیز به عنوان یک مفهوم در علوم اجتماعی، به شیوه‌های ثابت و پایداری از رفتارها، نظریات، اعتقادات، تمایلات و شیوه‌های برخورد با موقعیت‌های مختلف توسط اعضای یک جامعه، اشاره دارد. الگوهای اجتماعی در هر جامعه و فرهنگی ممکن است متفاوت باشد و می‌توانند شامل مواردی مانند ساختار اجتماعی، روابط بین افراد، نظام ارزشی و فرهنگی، نحوه توزیع قدرت، میزان توجه به حقوق فردی، شیوه‌های ارتباطی و سبک‌های رهبری باشند. همچنین، الگوهای اجتماعی می‌توانند در طول زمان تغییر کنند و تحت تأثیر عواملی مانند تکنولوژی، تغییرات اجتماعی و فرهنگی، تحولات سیاسی و اقتصادی و تغییرات دیگری قرار گیرند (کشاورز و کاکاوند، ۱۳۹۶). درک و شناخت الگوهای اجتماعی، می‌تواند به فهم بهتر از جوامع و فرهنگ‌های مختلف در جهان کمک کند و همچنین، برای اصلاح و بهبود آن‌ها، تلاش کرد.

¹ Gherheş² Anggrawan³ Mpungose

اهمیت و ضرورت موضوع الگوهای رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان در آموزش‌های حضوری و الکترونیکی پایه ششم ابتدایی از دید معلمان

روش آموزش حضوری و الکترونیکی دارای تفاوت‌هایی است که ممکن است بر الگوهای رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان تأثیر بگذارد. به‌عنوان مثال، در آموزش حضوری، دانش‌آموزان به‌صورت مستقیم با معلم و همکلاسی‌های خود ارتباط برقرار می‌کنند و می‌توانند از تعاملات مستقیم با همکلاسی‌های خود بهره‌مند شوند. همچنین، در آموزش حضوری، معلمان به‌راحتی می‌توانند با دانش‌آموزان خود تعامل داشته باشند و در صورت نیاز به‌صورت فردی به آن‌ها کمک کنند.

در آموزش الکترونیکی، دانش‌آموزان با استفاده از فناوری‌های مختلف به آموزش پرداخته و ممکن است با همکلاسی‌های خود به‌صورت آنلاین تعامل داشته باشند. با این حال، این نوع آموزش ممکن است به دانش‌آموزان آسیب‌هایی برای الگوهای رفتاری و اجتماعی آن‌ها وارد کند، از جمله احساس انزوا، کمبود ارتباط مستقیم با همکلاسی‌ها و معلمان، کاهش توجه به دروس و نیز بهبود توانایی‌های فنی و بازیابی اطلاعاتی بیشتر به دلیل اتکای بیشتر به فناوری‌ها.

بنابراین، الگوهای رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان در آموزش حضوری و الکترونیکی ممکن است با یکدیگر متفاوت باشند و به‌طور کلی، به دلیل تفاوت در روش‌های آموزش، ممکن است الگوهای رفتاری و اجتماعی آن‌ها تحت تأثیر قرار گیرند. با این حال، برای تحلیل دقیق تفاوت‌های الگوهای رفتاری و اجتماعی در دو روش آموزش حضوری و الکترونیکی، نیاز به انجام پژوهش‌های مشخص و جامع با روش‌های مناسب است.

الگوهای رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان در آموزش‌های حضوری و الکترونیکی پایه ششم ابتدایی

در مورد الگوهای رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان در آموزش‌های حضوری و الکترونیکی پایه ششم ابتدایی، می‌توان گفت که در هر دو نوع آموزش، دانش‌آموزان با محیطی متفاوت روبرو هستند که می‌تواند تأثیر زیادی بر رفتار و اجتماعی آنان بگذارد. در آموزش حضوری، دانش‌آموزان در یک محیط فیزیکی حضور دارند و با معلم و دیگر دانش‌آموزان در ارتباطند. در این نوع آموزش، دانش‌آموزان به محیط آموزشی عادت دارند و از امکانات مختلف مانند کتابخانه، کلاس درس، دستگاه‌های آموزشی و آزمایشگاه‌ها استفاده می‌کنند. همچنین، در آموزش حضوری، تعاملات اجتماعی بین دانش‌آموزان بیشتر و در معرض فرصت‌های بیشتری برای کسب تجربه‌های اجتماعی قرار می‌گیرند. به‌علاوه، در آموزش حضوری، معلمان می‌توانند به‌طور مستقیم با دانش‌آموزان تعامل داشته باشند و فعالیت‌های گروهی و تیمی را تشویق کنند که می‌تواند رشد اجتماعی و تعاملی دانش‌آموزان را تقویت کند.

در مقابل، در آموزش الکترونیکی، دانش‌آموزان برای یادگیری از محیط آموزشی مجازی استفاده می‌کنند و با معلم و دیگر دانش‌آموزان به‌صورت آنلاین در ارتباط هستند. در این نوع آموزش، دانش‌آموزان برای یادگیری به کاربرد فناوری و دستگاه‌های الکترونیکی مانند تبلت، کامپیوتر و تلفن همراه نیاز دارند. همچنین، آموزش الکترونیکی می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند تا به‌صورت مستقل و با خودآموزی بیشتری یاد بگیرند و همچنین، می‌تواند به فعالیت‌های آموزشی در منزل و دسترسی به منابع

آموزشی در هر زمانی که دانش‌آموز می‌خواهد، کمک کند. با این حال، یکی از مشکلات آموزش الکترونیکی این است که ارتباط و تعاملات اجتماعی بین دانش‌آموزان و معلمان کمتر است و ممکن است باعث کاهش انگیزه و شرکت فعال در فعالیت‌های آموزشی شود.

سال‌هاست کارشناسان از ضرورت حرکت آموزش و پرورش در مسیر آموزش‌های مجازی سخن می‌گویند و حالا پس از سال‌ها تأخیر با توجه به شرایط کرونایی مدارس، وزارت آموزش و پرورش در حال تجربه فضایی متفاوت از آموزش‌های سنتی در چارچوب فضای مدرسه است، تجربه‌ای که برای نخستین بار در این وسعت در حال اجراست و اشکالات در بخش‌های مختلف از جمله زیرساخت‌های فنی، پاسخگویی اینترنت و عدم آشنایی با تدریس مجازی بسیار زیاد است (شریفی و همکاران، ۱۳۹۸). امروزه بسیاری از دانشگاه‌ها و آموزشکده‌ها در حال سرمایه‌گذاری‌های کلان در طراحی نظام‌های آموزش الکترونیکی و مجازی می‌باشند. فهم اینکه کدام عامل-ها یا مؤلفه‌ها در اثربخشی این نظام‌ها از دیدگاه کاربران و یادگیرندگان می‌تواند مهم تلقی شود، به این گونه مؤسسات کمک خواهد کرد تا خط‌مشی مناسبی را برای سرمایه‌گذاری روی عامل‌های اثربخش و طراحی مجدد عوامل غیر اثربخش به‌کارگیرند (فلاحی و همکاران، ۱۳۹۷). آموزش فعالیتی است سازمان‌یافته به‌منظور ایجاد یک جامعه کارآمد، از طریق انتقال دانش و مهارت روز دانش‌آموزان و دانشجویان می‌باشد، تا بتوانند در جهت تکامل و تعالی حرکت کنند و در سرنوشت جامعه خود از لحاظ اجتماعی فرهنگی، سیاسی و اقتصادی مشارکت فعالانه داشته باشند. دنیای کنونی ما عصر تاخت و تاز و سایل ارتباط جمعی از جمله رادیو، تلویزیون، ماهواره، تلفن همراه و اینترنت است (احمدپور و همکاران، ۱۳۹۵). کودکان، نوجوانان و جوانان امروز دیگر محدودیت‌های گذشته را ندارد و هر لحظه می‌تواند با هر نقطه‌ای از جهان که بخواهد ارتباط برقرار کند. ورود به دنیای مجازی و یا به عبارت دیگر، زندگی در محیط‌های مجازی امری بدیهی به شمار می‌رود (قره‌ش^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). شاخص‌های مهم رسانه‌های پست مدرن این است که به راحتی در اختیار افراد با سبک‌ها و هنجارهای مختلف اجتماعی قرار گرفته و این امر به مرور میزان کنترل خانواده‌ها و مدارس بر آموخته‌های نسل جدید و نیز کیفیت و جهت‌گیری‌های آموزشی و تربیتی خانواده‌ها، مدارس و جامعه را متأثر ساخته و جهانی با ویژگی‌هایی که ارتباطات رایانه‌ای آن را ایجاد کرده، پدید آمده است. آموزش مجازی خصوصاً در مناطق محروم و کمتر توسعه‌یافته دسترسی دانش‌آموزان به فضای مجازی را هموار کرده است، از طرف دیگر سبک زندگی دانش‌آموزان با عدم حضور کافی در مدارس را دستخوش تغییرات زیادی کرده است (راموس-مورسیلو^۲ و همکاران، ۲۰۲۰)؛ بنابراین با توجه به رسالت چندجانبه‌ی آموزش در مدارس، موفقیت آموزش غیرحضوری مستلزم توجه به جنبه‌های مختلف آثار آن از جمله جمله تغییر در الگوهای رفتاری، سبک عاطفی و سبک اجتماعی دانش‌آموزان می‌باشد.

الگوهای رفتاری می‌توانند در زمینه‌های مختلفی شامل شیوه‌های برخورد با مسائل، انتخاب رفتارهای اجتماعی، رفتارهای درونی و خارجی و همین‌طور شیوه‌های مدیریت احساسات شخصی شامل عصبانیت، اضطراب، ترس، خشم و... شامل شوند. این الگوهای رفتاری می‌توانند در افراد با سنین مختلف شکل‌گیری کنند و با نوع شخصیت فرد و تجربه‌هایی که در زندگی می‌کنند، تغییر کنند

¹ Gherheş

² Ramos-Morcillo

(سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۷). در برخی موارد، الگوهای رفتاری می‌توانند به شکلی غیرانتخابی و از روی عادات و نیازهای غیرمستقیم شکل‌گیری کنند و در برخی موارد نیز ممکن است آگاهانه شکل گیرند. همچنین، الگوهای رفتاری می‌توانند موردبررسی و تغییر قرار گیرند تا بهبود رفتارهای فردی و اجتماعی فرد کمک کنند. در نتیجه، درک و شناخت الگوهای رفتاری فرد و تلاش برای بهبود آن‌ها، می‌تواند به افزایش کیفیت زندگی و رفاه اجتماعی کمک کند (سپهری و همکاران، ۱۳۹۹). همچنین الگوی اجتماعی به‌عنوان یک مفهوم در علوم اجتماعی، به شیوه‌های ثابت و پایداری از رفتارها، نظریات، اعتقادات، تمایلات و شیوه‌های برخورد با موقعیت‌های مختلف توسط اعضای یک جامعه، اشاره دارد. الگوهای اجتماعی در هر جامعه و فرهنگی ممکن است متفاوت باشد و می‌توانند شامل مواردی مانند ساختار اجتماعی، روابط بین افراد، نظام ارزشی و فرهنگی، نحوه توزیع قدرت، میزان توجه به حقوق فردی، شیوه‌های ارتباطی و سبک‌های رهبری باشند. همچنین، الگوهای اجتماعی می‌توانند در طول زمان تغییر کنند و تحت تأثیر عواملی مانند تکنولوژی، تغییرات اجتماعی و فرهنگی، تحولات سیاسی و اقتصادی و تغییرات دیگری قرار گیرند. درک و شناخت الگوهای اجتماعی، می‌تواند به فهم بهتر از جوامع و فرهنگ‌های مختلف در جهان کمک کند و همچنین، برای اصلاح و بهبود آن‌ها، تلاش کرد. بدین منظور بر اساس آنچه که گفته شد، تحقیق حاضر در راستای بررسی تغییر مقایسه الگوی رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی در دو نوع آموزش حضوری و الکترونیکی از دیدگاه معلمان انجام می‌گیرد.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق در راستای الگوهای رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان در آموزش‌های حضوری و الکترونیکی پایه ششم ابتدایی از دید معلمان

شریفی و همکاران (۱۳۹۸) با بررسی تجربه آموزش الکترونیکی در نظام آموزشی ایران: فرا تحلیل اثربخشی آموزش الکترونیکی در مقایسه با آموزش حضوری نشان دادند که آموزش الکترونیکی از اثربخشی بیشتری نسبت به آموزش حضوری برخوردار است به این صورت که پس از حذف داده‌های پرت، و اندازه اثر ترکیبی ۴۵ مطالعه برابر با ۴۸۳٪ بود که بر اساس معیار کوهن این مقدار، گویای یک اندازه اثر متوسط می‌باشد. همچنین نتایج نشان داد که در پژوهش‌هایی که آزمودنی‌ها از نوع دانش‌آموز بودند، متغیر وابسته از نوع مهارتی و روش نمونه‌گیری، روش تصادفی بود، اثربخشی آموزش الکترونیکی بیشتر بود. بر اساس یافته‌های به‌دست‌آمده نتیجه گرفتند که آموزش الکترونیکی می‌تواند جایگزین مناسبی برای آموزش حضوری باشد.

فلاحی و همکاران (۱۳۹۷) با بررسی مقایسه مهارت‌های اجتماعی دانشجویان نظام آموزش حضوری و الکترونیکی نشان دادند که بین میانگین دو گروه آزمودنی تفاوت معنی‌داری وجود دارد و محیط یادگیری الکترونیکی در میزان مهارت‌های اجتماعی و مؤلفه‌های مهارت‌های اجتماعی کاربران این محیط، عملکرد بهتری نسبت به آموزش حضوری (رودرو) نشان داده است.

احمدپور و همکاران (۱۳۹۵) با بررسی تأثیر آموزش حضوری بر میزان آگاهی، نگرش و عملکرد دانش‌آموزان دختر در مورد کم‌خونی ناشی از فقر آهن نشان دادند که نمرات آگاهی، نگرش و عملکرد دانش‌آموزان گروه مداخله افزایش یافته بود این بدان معناست که انجام مداخله آموزشی باعث مطلوب‌تر شدن آگاهی، نگرش و عملکرد گردیده است؛ بنابراین با افزایش آگاهی

می‌توان گامی مهم در جهت پیشگیری از کم‌خونی ناشی از فقر آهن و ارتقاء سلامت دانش‌آموزان برداشت و آموزش دختران که مادران آینده‌اند، تأثیری مستقیم در آموزش نسل آینده دارد.

شپهری و همکاران (۱۳۹۹) با بررسی الگوهای رفتاری سلامت‌محور دانش‌آموزان مقطع دبیرستان شهر تبریز نشان دادند که پنج درصد دانش‌آموزان یک بار یا بیشتر طی ۳۰ روز گذشته سیگار کشیده بودند. از هر ۵-۶ نفر، یک نفر مصرف سیگار را تجربه کرده بود. حدود یک درصد موارد حداقل یک بار از اشکال مختلف داروها و مواد اعتیادآور استفاده کرده بودند. ۴/۲ درصد (بافاصله اطمینان، ۵/۲ - ۳/۱) در سال گذشته حداقل یک بار اقدام به خودکشی کرده بودند. ۴/۲ درصد طی هفته حداقل یک روز با خود سلاح سرد همراه داشته‌اند. هشتاد درصد هیچ‌گاه از دوچرخه برای ورزش، کار یا تفریح استفاده نکرده بودند. ۴۵/۲ درصد در مورد اجتناب از عفونت HIV در کلاس درس آموزش‌دیده و تنها ۴۱/۹ درصد در این مورد با والدین‌شان صحبت کرده بودند. نتیجه‌گیری با توجه به نتایج مطالعه و پیامدهای رفتارهای پرخطر در نوجوانی، آموزش و آگاهی‌های بیشتر در مدارس و همکاری‌های چندجانبه بخش‌های مختلف آموزشی و بهداشتی و سیاست‌گذاری‌های مناسب برای ارتقاء سلامت نوجوانان، ضروری به نظر می‌رسد.

بحث و نتیجه‌گیری

بحث مقایسه تفاوت‌های الگوهای رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان در آموزش‌های حضوری و الکترونیکی پایه ششم ابتدایی از دید معلمان می‌تواند به دلیل تجربه‌های بیشتر آنان در ارتباط با دانش‌آموزان، به نتایج بیشتری برسد. در این بحث، معلمان می‌توانند نظرات خود را در مورد مزایا و معایب هر دو نوع آموزش ارائه دهند و به نتیجه‌گیری در مورد الگوهای رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان در هر دو نوع آموزش برسند.

با توجه به تجربه‌های معلمان، در آموزش حضوری، دانش‌آموزان برای یادگیری به محیط آموزشی فیزیکی و تعاملات اجتماعی بیشتری نیاز دارند. معلمان معتقدند که در آموزش حضوری، دانش‌آموزان بهتر می‌توانند از امکانات مختلف مانند کتابخانه، دستگاه‌های آموزشی و آزمایشگاه‌ها استفاده کنند. همچنین، در آموزش حضوری، فعالیت‌های گروهی و تیمی می‌تواند به رشد اجتماعی و تعاملی دانش‌آموزان کمک کند و ارتباطات بین دانش‌آموزان و معلمان بیشتر خواهد بود. به علاوه، معلمان به دلیل وجود تعاملات حضوری، می‌توانند به‌طور مستقیم با دانش‌آموزان تعامل داشته باشند و به رفتارهای اجتماعی آنان توجه کنند.

در آموزش الکترونیکی، معلمان معتقدند که دانش‌آموزان به فعالیت‌های آموزشی در منزل و دسترسی به منابع آموزشی در هر زمانی که دانش‌آموز می‌خواهد، دسترسی دارند. همچنین، آموزش الکترونیکی می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند تا به‌صورت مستقل و با خودآموزی بیشتری یاد بگیرند. با این حال، معلمان به دلیل کاهش تعاملات اجتماعی و افزایش ایزولاسیون، نگرانی در مورد تأثیر آموزش الکترونیکی بر روی الگوهای رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان دارند. همچنین، در آموزش الکترونیکی، ارتباط و تعامل بین دانش‌آموزان و معلمان کمتر است که ممکن است باعث کاهش انگیزه و شرکت فعال در فعالیت‌های آموزشی شود.

بنابراین، نتیجه‌گیری می‌شود که هر دو نوع آموزش دارای مزایا و معایب خود هستند و الگوهای رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان در هر دو نوع آموزش به‌شدت به شرایط و شخصیت دانش‌آموزان وابسته است. برای بهبود الگوهای رفتاری و اجتماعی

دانش‌آموزان در هر دو نوع آموزش، می‌توان از روش‌های مانند بهره‌گیری از فعالیت‌های گروهی و تیمی، تشویق به تعاملات اجتماعی، ایجاد فضای آموزشی مثبت و حمایت فردی استفاده کرد. همچنین، در آموزش الکترونیکی، می‌توان از ابزارهای ارتباطی آنلاین مانند چت، ویدئو کنفرانس و ایمیل برای تسهیل ارتباطات اجتماعی استفاده کرد. در نهایت، برای بهبود الگوهای رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان در هر دو نوع آموزش، نیاز است که معلمان به‌عنوان راهنمایان آموزشی، با توجه به شرایط و نیازهای دانش‌آموزان، روش‌های آموزشی مناسب را انتخاب کنند و با استفاده از روش‌های فعال و مشارکتی، دانش‌آموزان را تشویق به مشارکت و تعامل در فعالیت‌های آموزشی کنند. با توجه به تفاوت‌های موجود در الگوهای رفتاری و اجتماعی دانش‌آموزان در آموزش‌های حضوری و الکترونیکی، معلمان باید با توجه به نیازهای دانش‌آموزان و هدف آموزشی، بهترین روش آموزش را انتخاب کنند. برای مثال، آموزش حضوری می‌تواند برای تقویت تعامل اجتماعی، افزایش انگیزه و دوست‌یابی به دانش‌آموزان مفید باشد، درحالی‌که آموزش الکترونیکی می‌تواند برای یادگیری مهارت‌های خاص و توسعه مهارت‌های فردی و خودآموزی، مفید باشد. به‌علاوه، برای بهبود کیفیت آموزش الکترونیکی، معلمان می‌توانند از روش‌های متنوعی مانند استفاده از نرم‌افزارهای آموزشی، تمرین‌های عملی و ارائه بازخوردهای فوری به دانش‌آموزان استفاده کنند.

منابع

- احمدپور، محمد؛ حلاج زاده، جمال؛ حسینی، سیدحمید؛ عزیزاده، مائده و رحمانی، وحید (۱۳۹۵). بررسی تأثیر آموزش حضوری بر میزان آگاهی، نگرش و عملکرد دانش‌آموزان دختر در مورد کم‌خونی ناشی از فقر آهن. علوم پزشکی زانکو، ۱۷(۵۵)، ۱۲-۲۱.
- ساکی، محمدرضا، و درفشان، پروین. (۱۴۰۱). تأثیر الگوهای ارتباطی خانواده بر میزان اضطراب اجتماعی در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه. سلامت اجتماعی، ۹(۳)، ۴-۱۲.
- سپهری، مریم؛ ضیایی، رضا؛ بایوردی، الهه؛ اصل رحیمی، وهاب؛ صمدی راد، بهرام و دستگیری، سعید (۱۳۹۹). الگوهای رفتاری سلامت‌محور دانش‌آموزان مقطع دبیرستان شهر تبریز. تصویر سلامت، ۱۱(۱)، ۴۰-۵۱.
- سلیمانی، مهران؛ رحیمی، رامین و وکیلی، سمیرا. (۱۳۹۷). اثربخشی درمان شناختی رفتاری بر ارتقای هوش هیجانی دانش‌آموزان دارای اختلالات رفتاری. مطالعات ناتوانی، ۸(-)، ۰-۰.
- شریفی، محمد؛ فتح آبادی، جلیل؛ شکری، امید و پاکدامن، شهلا. (۱۳۹۸). تجربه آموزش الکترونیکی در نظام آموزشی ایران: فرا تحلیل اثربخشی آموزش الکترونیکی در مقایسه با آموزش حضوری. پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، ۷(۱ پیاپی ۲۵)، ۲۴-۹.
- قائمی، علی و آستان قدس رضوی و معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی (۱۳۹۱). برای فرزندانمان چگونه الگو باشیم. مشهد مقدس: قدس رضوی.
- کشاورز، سمیه و کاکاوند، علیرضا. (۱۳۹۶). تأثیر آموزش الگوی حل مساله اجتماعی بر کاهش مشکلات سلوکی دانش‌آموزان دختر بی سرپرست. روانشناسی مدرسه، ۶(۳)، ۸۵-۱۰۰.
- مولایی فرد، آسیه؛ حقیقی زاده، محمدحسین و محمدیان، هاشم. (۱۳۹۷). کارایی الگوی اطلاعات، انگیزش و مهارت رفتاری در ارتقاء سبک زندگی سالم دانش‌آموزان دبیرستانی. مجله دانشکده بهداشت و انستیتو تحقیقات بهداشتی، ۱۶(۱)، ۱۹-۳۲.

- Anggrawan, A., & Jihadil, Q. S. (2018). Comparative analysis of online e-learning and face to face learning: an experimental study. In *2018 Third International Conference on Informatics and Computing (ICIC)* (pp. 1-4). IEEE.
- Gherheș, V., Stoian, C. E., Fărcașiu, M. A., & Stanici, M. (2021). E-learning vs. face-to-face learning: Analyzing students' preferences and behaviors. *Sustainability*, 13(8), 4381.
- Gherheș, V., Stoian, C. E., Fărcașiu, M. A., & Stanici, M. (2021). E-learning vs. face-to-face learning: Analyzing students' preferences and behaviors. *Sustainability*, 13(8), 4381.
- Mpungose, C. B. (2020). Emergent transition from face-to-face to online learning in a South African University in the context of the Coronavirus pandemic. *Humanities and Social Sciences Communications*, 7(1), 1-9.
- Ramos-Morcillo, A. J., Leal-Costa, C., Moral-García, J. E., & Ruzafa-Martínez, M. (2020). Experiences of nursing students during the abrupt change from face-to-face to e-learning education during the first month of confinement due to COVID-19 in Spain. *International journal of environmental research and public health*, 17(15), 5519.
- Schöner, G., & Kelso, J. S. (1988). Dynamic pattern generation in behavioral and neural systems. *Science*, 239(4847), 1513-1520.
- Sethi, S. P. (1979). A conceptual framework for environmental analysis of social issues and evaluation of business response patterns. *Academy of management review*, 4(1), 63-74.